

SİGORTA SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE EKONOMİSİNE NET DÖVİZ ETKİSİ

Turgut ÖZKAN

Haliç Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Finans Anabilim Dalı, Yardımcı Doçent Dr.

THE EFFECTS OF INSURANCE INDUSTRY ON THE TURKISH ECONOMY'S NET CURRENCY RESERVES

Abstract: Insurance industry which is used an important financial instrument in domestic and global market performs the distribution or the sharing of its covered risk via reinsurancial operations. On the other hand, it also covers global risks while increasing its turn over by cross border operations. In this framework, the sharing of the written premiums, risk and occurred claims cause implicit or explicit cash flows. The transfer of premiums and its annexes abroad under the scope of the reinsurance treatment creates a clear cash outflow. The transfer of occurred claims amounts (shared according to the reinsurance treatments) leads instead a significant volume of cash flows from foreign reinsurers to domestic market. Henceforth, the difference between foreign currency cash outflows and inflows cause a net effect on the Turkish economy's currency assets (or liabilities). In this article, we have analyzed the structure and dimension of cash flows fluctuations and the sensibility of catastrophic claims on cash flows with respect to their impact on the Turkish economy's net currency reserves.

Keywords: Finance, Insurance, Reinsurance, Cash Flow.

I. GİRİŞ

Dünya finans tarihinin en eski ve en önemli kurumlarının başında gelen sigortacılık; gelecekte gerçekleşmesi olası ve herhangi bir nedene dayalı risklerin bireysel ve/veya kurumsal bazda yaratacağı doğrudan ve dolaylı maliyet etkisinin sigorta şirketleri tarafından önceden belirlenmiş koşullara bağlı olarak kompanse edilmesi esasına dayanmaktadır.

Olası risklerin her bir risk konusu bazında sigorta şirketleri tarafından yükümlenilmesine karşılık sigortacı konumundaki sigorta şirketleri, risk analizi ve hasar frekansı verilerine göre, sigortalıdan veya sigorta ettirenden belirli bir risk primi tahsil etmektedir. Bileşik Kaplar Kanunu çerçevesinde toplanan primler, gerçekleşen hasarların tazminini sağlayabilmekte ve sigorta şirketleri karlı bir şekilde faaliyetlerini sürdürülebilmektedir.

Ancak, düşük ve periyodik olmayan frekansta da olsa belirli bir coğrafyayı kapsayan, büyük fon çıkışı gerektiren (Türkiye'de 1999 yılı depremleri, ABD'de 11 Eylül 2001 terörist saldırıları gibi) hasarlar (catastrophic)

SİGORTA SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE EKONOMİSİNE NET DÖVİZ ETKİSİ

Özet: Yerel ve global piyasalar içerisinde önemli bir finansal araç konumundaki sigortacılık sektörü, taşıdığı riskin dağıtılması ya da paylaşılması gerekliliğini reasürans işlemleri vasıtasıyla gerçekleştirmekte, bunun yanı sıra sınır ötesi sigortacılık işlemleri yolu ile potansiyelini arttırırken, global risklerde üstlenmektedir. Bu çerçevede elde edilen primlerin, riskin veya oluşan hasarların paylaşılması belirgin bir fon akışına neden olmaktadır. Reasürans anlaşmaları kapsamında primlerin ve eklentilerinin reasürörlere devri sigortacılık sektörü kanalıyla yurt dışına fon çıkışları, meydana gelen hasarlar sonucunda reasürörlerin payına düşen hasar bedellerinin yurt içine transferi fon girişleri yaratmaktadır. Dolayısıyla döviz bazında yapılmakta olan fon girişleri ve fon çıkışları arasındaki fark, Türkiye ekonomisinin döviz varlıkları (ya da yükümlülükleri) üzerinde net bir etkiye neden olmaktadır. Fon akımlarının büyük boyutlu (katastrofik) hasarlara karşı duyarlılığının da incelendiği makalemizde, sigortacılık sektörünün bu kapsamda gerçekleştirdiği fon transferlerinin boyutları ve Türkiye ekonomisine net döviz etkisi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finans, Sigorta, Reasürans, Fon Akışı.

sigorta şirketlerinin finansal yapısını önemli ölçüde bozabilmektedir. Sigorta şirketleri bu olumsuz etkiden kendilerini koruyabilmek (hedge edebilmek) amacıyla, yükümlendikleri riskin dağıtılması (diversification) veya diğer sigorta şirketleriyle paylaşılması yoluna gitmektedirler. Bu konuda uzmanlaşmış sigorta şirketleriyle riskin ve dolayısıyla riskin karşılığı olan risk priminin paylaşılması işlemlerine reasürans (reinsurance), sigorta şirketlerinin riskini belirlenmiş koşullarda paylaşan şirketlere de reasürans şirketleri (reasürör) denilmektedir.

Dünyadaki sürece uygun olarak Türkiye'de de sigorta şirketleri risklerini reasüre etmekte, Türkiye'de varolan reasürans şirketlerinin özkaynak yetersizliği veya riskin dağıtılması gerekliliği ağırlıklı olarak yurt dışı reasürans şirketleriyle çalışılmasını zorunlu kılmaktadır. Yurt dışı reasürans şirketleriyle bu çerçevede gerçekleştirilen işlemler, döviz bazında, kabaca (reasürans işlemleri anlaşmalar-trete çerçevesinde depo, komisyon bedellerini de kapsamaktadır), Türkiye'den yurt dışına prim ihracına, yurt dışı reasürans şirketlerinden Türkiye'ye tazminat bedeli transferine yol açmaktadır.

Bu çalışmamızın amacı; sigortacılık sektörünün sınır ötesi işlemlerinden dolayı, yurt dışına ve yurt içine döviz fon transferlerinin Türkiye ekonomisinin döviz varlıklarına net etkisini ve boyutlarını belirlemek, bu etkinin döviz varlıklarını artırıcı ya da azaltıcı bir katkı yapıp yapmadığını saptamaktır.

II. KULLANILAN VERİ KAYNAKLARI, METODOLOJİ VE KAVRAMLAR

Çalışmada temel olarak sigorta ve reasürans şirketlerinin gelir tablolarından yararlanılmış ve bunun içinde T.C. Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı [1], Sigorta Denetleme Kurulu'nun "Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor" [2-21]'lerinden faydalanılmıştır. Daha geniş bir perspektiften olaya bakmak ve daha somut sonuçlara ulaşmak açısından 20 yıllık bir periyod taranmıştır.

Ancak, adı geçen raporlarda 1997 sonrası verilerde hayat branşıyla ilgili yurt içi-yurt dışı ayırımına son verildiği görülmüş ve 1997 sonrası ile ilgili bu kapsamda herhangi bir veri de elde edilememiştir. Ayrıca; hayat branşında yurt dışı reasürörlere transferi ifade eden "Verilen Primler" kalemi ve yurt dışı reasürörlerden Türkiye'ye transfer için kullanılan "Ödenen Tazminatta Reasürörler Payı" kaleminin kullanıldığı saptanmış, bunlar dışında diğer kalemlerin aktif olmadığı anlaşılmıştır. Belirtilen iki kalem arasındaki farkların ise yıllar itibarıyla önemli farklar oluşturmadığı görülmüştür.

Bu açıdan, hayat branşına ilişkin veriler dikkate alınmadığı için, çalışmamız hayat dışı (non-life) branşlar olan yangın, nakliyat, kaza, makine-montaj, ziraat ve sağlık elemanter branşlarında Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin 20 yıllık aktivitelerinin tamamını kapsamaktadır.

Her bir branş ile branşların genel toplamı ve Türkiye'de faaliyet gösteren reasürans şirketleri bazında, 20 yıllık dönem için ayrı ayrı Türk Lirası cinsinden tablolar oluşturulmuş ve yıllık değerler halinde düzenlenerek Tablo.1'den Tablo.8'e kadar olan tablolarda gösterilmiştir. Daha sonra, gelirler için ay sonu USD-TCMB-DAK (Döviz Alış Kuru) ve giderler için USD-TCMB-DSK (Döviz Satış Kuru) kurları [22] baz alınarak, yıllık ortalama dolar kurları bulunmuş ve TL değerli tablolar USD değerli tablolara dönüştürülmüştür. USD bazında döviz fon girişlerine (Gelirler), fon çıkışlarına (Giderler) ve ikisi arasındaki farkı oluşturan "Net Değerler"e özet halinde Tablo.9'da yer verilmiştir. Ayrıca; USD bazındaki fon giriş ve çıkışları branş, reasürans şirketleri ve genel toplam bazında ayrı ayrı grafiklerle (Grafik.1'den Grafik.8'e kadar) gösterilmiştir.

TL bazındaki her bir tablo üç ana gruba ayrılmıştır: A-Gelirler, B-Giderler ve C-Net Değerler.

Yurt dışından Türkiye'ye sigortacılık işlemleri nedeniyle her türlü döviz girişini gösteren ve "Gelirler" olarak tanımlanan grubun tersi işlemleri içermesi nedeniyle "Giderler" grubunda yer alan kalemler yinelenmemiş, aşağıda sadece "Gelirler" grubunun alt başlıklarının açıklanması ile yetinilmiştir :

1. *Alınan Primler* : Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin yurt dışında gerçekleştirdikleri sigorta işlemlerinden (Fronting İşler) ve katıldıkları yurt dışı pool'lerden (risk ortaklığı) elde ettikleri primler ile koasürans (iki veya daha fazla reasürör olmayan sigorta şirketinin riski, yani hasarı ve dolayısıyla primi bölüşmesi [23]) işleri nedeni ile aldıkları primler "Direkt İşler" olarak tanımlanmaktadır. Yurt dışı reasürans işlemlerinden dolayı alınan her türlü primler ise "Reasürans İşleri" kapsamında gerçekleştirilmektedir. [24].

2. *Ödenen Tazminatta Reasürörler Payı* : Sigorta şirketlerinin riskin paylaşılması amacıyla gerçekleştirdikleri yurt dışı işlemleri çerçevesinde, riskin meydana gelmesi ve tazminat (hasar) bedelinin ödenmesi sonucu, anlaşmaya dayanarak, hisseleri oranında yurt dışı sigorta şirketlerinden ve reasürans şirketlerinden tahsil ettikleri hasar paylarıdır. Direkt işlemler ve koasürans işlemlerinden yurt dışı reasürörlere devredilen işlere ait ödenen tazminatta reasürörlerin payına "Direkt İşler", reasürans anlaşmaları (trete) kapsamında yurt dışı reasürörlere devredilen primlere ait ödenen tazminatta reasürörler payına "Reasürans İşleri" denilmektedir [24].

3. *Alınan Komisyonlar* : Sigorta şirketinin (sedanın ya da poliçeyi kesen ve rizikoyu devreden şirketin [25]) prim üretimi sürecinde katlanmak zorunda kaldığı operasyonel masrafların ve reasüröre devredilen primlerin bir karşılığı olmak üzere, tretenin kar-zararına ve hasar sonuçlarına göre primlerin belirli bir yüzdesi oranında reasürans şirketinin sigorta şirketine yaptığı ödemelerdir [26].

Türkiye'de faaliyet gösteren reasürans şirketlerinin yurt dışına ve içine sigortacılık işlemleri nedeniyle döviz transferinin boyutunu gösteren ve Tablo.8'de yer alan kalemlerinde bu açıklamalar çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Tablo.8'de belirtilen ve diğer tablolardaki tanımlamalardan farklı olan "retrosesyoner" kavramı ise; reasürörün (retrosedan) kabul ettiği rizikolardan koservasyonunu (kendi üzerinde tutmak istediği risk payını [27]) aşan kısmını devrettiği diğer reasürans şirketlerini (çalışmamız açısından yurt dışı reasürans şirketleri kastedilmektedir) ifade etmektedir [28].

Tablo.1. "YANGIN" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R						G İ D E R L E R						NET DEĞER
	Alınan Primler		Ödenen Tazminatta Reasürörler Payı		Alınan Komisyon	GELİRLER TOPLAMI	Verilen Primler		Ödenen Tazminat		Verilen Komisyon	GİDERLER TOPLAMI	
	Direk İşler	Reas. İşleri	Direk İşler	Reas. İşleri			Direk İşler	Reas. İşleri	Dirt. İşler	Reas. İşleri			
2003	1.318	7.009	89.705	35	436	98.503	415.049	2.524	957	995	565	420.090	-321.587
2002	765	4.018	104.830	76	665	110.354	305.339	11.754	815	647	654	319.209	-208.855
2001	529	1.987	88.707	107	230	91.560	205.442	2.004	206	349	411	208.412	-116.852
2000	500	584	86.412	426	222	88.144	105.063	862	107	193	164	106.389	-18.245
1999	399	596	104.341	795	64	106.195	63.480	357	123	190	131	64.281	41.914
1998	301	333	14.113	598	70	15.415	32.687	345	73	108	125	33.338	-17.923
1997	120,7	251,9	10.801,4	243,4	5.417,2	16.834,6	15.973,1	561,2	15,2	71,7	73,2	16.694,4	140,2
1996	68,7	147	3.866,1	8,9	2.861,9	6.952,6	8.535,2	231,8	8,1	65,0	64,7	8.904,8	-1.952,2
1995	41,5	96,5	1.735,0	215,5	1.411,8	3.500,3	3.577,3	765,0	24,2	76,5	38,1	4.481,1	-980,8
1994	22,1	116,8	585,9	47,2	785,9	1.557,9	2.055,6	279,1	4,4	96,6	40,7	2.476,4	-918,5
1993	8,1	15,3	196,5	13,9	336,3	570,1	833,2	42,4	6,5	17,7	13,7	913,5	-343,4
1992	5,3	22,4	134,1	6,9	154,5	323,2	330,0	14	0,7	23,8	8,2	376,7	-53,5
1991	3,3	15,2	58,3	15,4	71,5	163,7	164,2	9,2	0,3	14,3	6,4	194,4	-30,7
1990	2,1	9,7	36,4	10,6	62,9	121,7	120,9	10,7	0,1	8,8	3,4	143,9	-22,2
1989	1,2	8,8	16,5	6,3	38,6	71,4	70,9	10,8	0,3	7,7	2,9	92,6	-21,2
1988	0,7	6,7	15,2	0,9	22,0	45,5	41,5	7,1	0,6	2,6	2,4	54,2	-8,7
1987	0,4	3,5	5,9	0,5	12,4	22,7	23,5	3,0	10,0	3,1	1,2	40,8	-18,1
1986	0	2,6	2,6	0,3	8,2	13,7	16,1	1,7	0	2,9	1,0	21,7	-8,0
1985	0	2,0	2,2	0,3	5,1	9,6	9,8	1,6	0	1,8	0,7	13,9	-4,3
1984	0	2,3	1,3	0,1	3,5	7,2	6,3	1,1	0	2,4	0,7	10,5	-3,3

Tablo.2. "NAKLİYAT" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R						G İ D E R L E R						NET DEĞER
	Alınan Primler		Ödenen Tazminatta Reasürörler Payı		Alınan Komisyon	GELİRLER TOPLAMI	Verilen Primler		Ödenen Tazminat		Verilen Komisyon	GİDERLER TOPLAMI	
	Direk İşler	Reas. İşleri	Direk İşler	Reas. İşleri			Direk İşler	Reas. İşleri	Direk İşler	Reas. İşleri			
2003	533	341	38.237	16	330	39.457	60.173	1.647	349	10	79	62.258	-22.801
2002	377	415	25.433	202	238	26.665	53.162	1.327	78	154	127	54.848	-28.183
2001	229	301	15.938	33	43	16.544	34.140	302	77	126	67	34.712	-18.168
2000	271	117	13.408	161	23	13.980	22.352	139	216	53	41	22.801	-8.821
1999	237	92	7.702	45	201	8.277	14.511	246	65	90	29	14.941	-6.664
1998	146	121	5.720	74	84	6.145	10.408	312	44	71	36	10.871	-4.726
1997	89,0	140,4	4.809,30	1,4	1.674,50	6.714,6	6.987,0	68,9	39,4	43,8	22,0	7.161,1	-446,5
1996	45,2	68,1	1.876,10	9,6	994,0	2.993,0	4.016,10	141,7	56,8	34,9	33,0	4.282,5	-1.289,5
1995	35,7	36,2	753,8	53,1	584,5	1.463,3	2.339,50	275,9	26,4	28,2	11,2	2.681,2	-1.217,9
1994	19,2	27,6	610,3	72,0	292,2	1.021,3	1.397,40	108,5	8,0	31,8	8,8	1.554,5	-533,2
1993	8,7	6,7	180,1	3,5	122,1	321,1	538,3	8,0	3,9	5,8	2,3	558,3	-237,2
1992	6,6	7,0	101,9	10,7	62,5	188,7	224,5	20,7	2,4	4,4	5,6	257,6	-68,9
1991	3,7	5,1	80,7	16,3	35,8	141,6	111,9	20,0	2,9	2,0	2,0	138,8	2,8
1990	3,1	2,1	37,6	6,1	24,5	73,4	74,0	9,5	1,6	1,8	0,8	87,7	-14,3
1989	1,6	2,5	29,8	3,2	16,2	53,3	48,1	4,6	0,7	3,3	0,8	57,5	-4,2
1988	1,1	1,1	12,8	2,0	11,3	28,3	34,3	3,1	0,4	0,9	0,4	39,1	-10,8
1987	0,7	0,2	9,9	0,2	6,5	17,5	22,0	1,2	0,4	0,4	0,1	24,1	-6,6
1986	0	0,3	8,4	0,3	5,3	14,3	17,3	0,4	0	0,4	0,1	18,2	-3,9
1985	0	0,7	13,8	0,1	5,1	19,7	24,4	0,9	0	1,0	0,2	26,5	-6,8
1984	0	0,4	1,4	0,2	1,7	3,7	5,4	0,2	0	0,6	0,1	6,3	-2,6

Tablo.3. "KAZA" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R						G İ D E R L E R						NET DEĞER
	Alınan Primler		Ödenen Tazminat		Alınan Komisyon	GELİRLER TOPLAMI	Verilen Primler		Ödenen Tazminat		Verilen Komisyon	GİDERLER TOPLAMI	
	Direkt İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			Direkt İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			
2003	5.523	2.665	143.920	171	973	153.252	322.240	3.636	2.078	832	413	329.199	-175.947
2002	2.999	1.862	117.699	793	323	123.676	276.970	3.614	1.113	1.013	280	282.990	-159.314
2001	1.697	1.184	88.461	292	315	91.949	164.059	3.057	854	607	229	168.806	-76.857
2000	1.822	764	70.311	430	1.317	74.644	134.841	497	895	222	183	136.638	-61.994
1999	1.261	614	35.600	92	257	37.824	68.656	823	710	187	132	70.508	-32.684
1998	591	433	16.757	92	87	17.960	32.231	264	566	194	106	33.361	-15.401
1997	286,0	267,6	3.463,8	9,9	2.268,60	6.295,9	11.237,30	64,3	168,2	48,0	74,2	11.592,0	-5.296,1
1996	207,7	115,3	1.253,6	0,4	900,5	2.477,5	3.642,40	62,4	74,3	47,3	41,4	3.867,8	-1.390,3
1995	139,0	29,5	683,8	80,1	418,3	1.350,7	2.204,70	139,1	53,7	30,2	9,1	2.436,8	-1.086,1
1994	75,9	19,3	515,4	2,4	261,1	874,1	1.197,0	29,3	23,5	22,6	8,3	1.280,7	-406,6
1993	45,8	19,7	235,3	2,2	127,2	430,2	542,5	4,7	10,2	29,0	6,4	592,8	-162,6
1992	24,3	3,6	125,9	9,9	92,5	256,2	319,3	32,7	6,7	4,1	16,2	379,0	-122,8
1991	10,6	4,8	66,9	18,8	48,5	149,6	167,4	28,6	3,9	1,5	12,8	214,2	-64,6
1990	7,3	1,4	48,5	4,4	36,8	98,4	130,2	6,2	1,8	0,9	9,0	148,1	-49,7
1989	4,5	0,6	45,7	3,1	13,5	67,4	58,4	5,3	1,3	0,5	5,6	71,1	-3,7
1988	1,9	1,6	12,1	2,1	7,1	24,8	37,2	3,4	0,5	1,2	3,2	45,5	-20,7
1987	1,4	0,1	7,0	0,3	4,2	13	27,4	0,9	0,4	0,5	0,1	29,3	-16,3
1986	0	0,2	5,1	0,1	2,9	8,3	22,5	0,5	0,3	0,3	0,1	23,7	-15,4
1985	0	0,4	2,6	0,1	1,5	4,6	12,2	0,3	0,7	0,2	0,1	13,5	-8,9
1984	0	0,3	2,0	0,1	0,9	3,3	6,6	0,2	1,0	0,4	0,1	8,3	-5

Tablo.4. "MAKİNA-MONTAJ" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R						G İ D E R L E R						NET DEĞER
	Alınan Primler		Ödenen Tazminat		Alınan Komisyon	GELİRL. TOPLAMI	Verilen Primler		Ödenen Tazminat		Verilen Komisyon	GİDERLER TOPLAMI	
	Direkt İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			Direkt İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			
2003	108	1.737	75.585	104	723	78.257	128.159	4.704	74	187	150	133.274	-55.017
2002	32	2.165	138.399	89	707	141.392	106.687	11.228	3	144	183	118.245	23.147
2001	16	359	33.185	615	44	34.219	66.853	223	9	37	35	67.157	-32.938
2000	8	314	20.052	156	165	20.695	35.458	421	24	118	33	36.054	-15.359
1999	43	1.001	9.480	210	374	11.108	19.268	1.287	7	34	160	20.756	-9.648
1998	4	967	4.273	31	369	5.644	14.301	1.111	874	94	165	16.545	-10.901
1997	2,3	29,0	1.764,10	0,6	1.856,20	3.652,2	7.810,50	41,8	0,3	33,1	3,6	7.889,3	-4.237,1
1996	4,0	74,3	677,1	2,5	890,7	1.648,6	3.406,40	168,5	31,1	14,4	6,5	3.626,9	-1.978,3
1995	35,5	29,7	977,7	44,3	409,2	1.496,4	1.253,30	257,6	676,1	12,9	6,0	2.205,9	-709,5
1994	4,0	45,3	137,4	14,9	209,9	411,5	656,2	100,7	0	8,4	5,9	771,2	-359,7
1993	0	2,2	67,8	3,5	74,5	148,0	273,8	12,7	0	0,9	0,6	288,0	-140,0
1992	0,1	1,9	33,1	4,7	34,3	74,1	103,7	10,8	0	0,8	0,4	115,7	-41,6
1991	2,0	2,9	18,7	6,7	18,2	48,5	64,8	5,8	11,1	0	0,1	81,8	-33,3
1990	0	1,1	15,5	0,8	9,3	26,7	32,5	2,6	2,7	0,4	0	38,2	-11,5
1989	0,1	1,9	6,5	1,5	7,4	17,4	25,7	3,1	0	0,2	0	29,0	-11,6
1988	0	0,2	5,5	0,3	4,1	10,1	14,4	2,3	2,6	0,1	0	19,4	-9,3
1987	0,7	0,1	1,5	0,2	2,8	5,3	10,5	1,5	0	0,1	0	12,1	-6,8
1986	0	0,1	0,8	0,2	1,7	2,8	6,5	1,0	0	0,1	0	7,6	-4,8
1985	0	0,5	0,6	0,3	0,7	2,1	2,7	0,5	0	0	0	3,2	-1,1
1984	0	0	0,6	0,1	0,6	1,3	1,4	0,6	0	0	0	2	-0,7

Tablo.5. "ZİRAAT" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R						G İ D E R L E R						NET DEĞER
	Alınan Primler		Ödenen Tazminat Reasürörler Payı		Alınan Komisyon	GELİRLER TOPLAMI	Verilen Primler		Ödenen Tazminat		Verilen Komisyon	GİDERLER TOPLAMI	
	Direk İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			Direkt İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			
2003	0	3	7.651	0	0	7.654	10.082	0	0	0	0	10.082	-2.428
2002	0	0	3.769	0	0	3.769	10.539	0	0	0	0	10.539	-6.770
2001	0	0	1.618	0	0	1.618	5.277	0	0	0	0	5.277	-3.659
2000	0	0	1.221	0	0	1.221	3.595	0	0	0	0	3.595	-2.374
1999	0	0	1.214	0	0	1.214	1.948	0	0	0	0	1.948	-734
1998	0	0	1.188	0	0	1.188	1.454	0	0	0	0	1.454	-266
1997	0,5	0	977,0	0	278,2	1.255,7	901,7	0	0,2	0	0	901,9	353,8
1996	4,9	0	633,7	0	197,2	835,8	722,3	0	2,6	0	0,4	725,3	110,5
1995	0	0	86,0	17,7	89,7	193,4	239,6	14,0	0	0	0	253,6	-60,2
1994	0	0	43,8	0	22,1	65,9	75,7	0	0	0	0	75,7	-9,8
1993	0	0	22,1	0	17,7	39,8	53,6	0	0	0	0	53,6	-13,8
1992	0	0	12,5	4,0	7,4	23,9	22,3	2,2	0	0	0	24,5	-0,6
1991	0	0	12,5	1,5	6,1	20,1	16,5	2,7	0	0	0	19,2	0,9
1990	0	0	4,3	0,9	2,8	8,0	8,6		0	0	0	8,6	-0,6
1989	0	0,1	1,7	0	1,2	3,0	3,8	0	0	0,1	0	3,9	-0,9
1988	0	0	1,1	0	0,7	1,8	2,4	0	0	0	0	2,4	-0,6
1987	0	0	0,5	0	0,3	0,8	1,1	0	0,1	0	0	1,2	-0,4
1986	0	0	0,3	0	0,2	0,5	0,5	0	0	0	0	0,5	0
1985	0	0	0,2	0	0,1	0,3	0,3	0	0	0	0	0,3	0
1984	0	0	0,1	0	0,1	0,2	0,2	0	0	0	0	0,2	0

Tablo.6. "SAĞLIK" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R						G İ D E R L E R						NET DEĞER
	Alınan Primler		Ödenen Tazminat Reasürörler Payı		Alınan Komisyon	GELİRLER TOPLAMI	Verilen Primler		Ödenen Tazminat		Verilen Komisyon	GİDERLER TOPLAMI	
	Direk İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			Direkt İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			
2003	318	7	59.700	0	0	60.025	66.099	0	216	0	0	66.315	-6.290
2002	211	3	50.165	0	0	50.379	64.510	0	73	4	1	64.588	-14.209
2001	98	24	43.003	0	0	43.125	58.975	125	84	0	6	59.190	-16.065
2000	0	0	32.481	0	0	32.481	27.080	0	0	0	0	27.080	5.401
1999	17	0	21.056	0	2	21.075	12.582	0	130	0	0	12.712	8.363
1998	10	0	10.064	0	1.042	11.116	6.208	0	8	0	0	6.216	4.900
1997	0	0	4.546,60	134,7	1.263,60	5.944,9	6.207,70	0	8,3	0,2	0	6.216,2	-271,3
1996	0	0	1.563,50	0	424,9	1.988,4	2.210,20	8,8	0	0,2	0,1	2.219,3	-230,9
1995	0,1	0	404,5	41,9	177,6	624,1	613,7	109,1	0	0	0	722,8	-98,7
1994	0	0	128,2	0	76,2	204,4	234,4	0,9	0	0	0	235,3	-30,9
1993	0	0	30,1	0	13,8	43,9	53,7	0	0	0	0	53,7	-9,8
1992	0	0	8,4	1,3	5,2	14,9	17,0	1,4	0	0	1,1	19,5	-4,6
1991	0	0	1,5	0,2	1,7	3,4	4,4	1,0	0	0	0	5,4	-2,0

Tablo.7. "GENEL TOPLAM" Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R					G İ D E R L E R						NET DEĞER	
	Alınan Primler		Ödenen Tazminatta Reasürörler Payı		Alınan Komisyonlar	GELİRLER TOPLAMI	Verilen Primler		Ödenen Tazminat		Verilen Komisyonlar		GİDERLER TOPLAMI
	Direk İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			Direkt İşler	Reas. İşleri	Direkt İşler	Reas. İşleri			
2003	7.800	11.762	414.798	326	2.462	429.597	1.001.802	12.511	3.674	2.024	1.207	1.021.218	-584.070
2002	4.384	8.463	440.295	1.160	1.933	452.569	817.207	27.923	2.082	1.962	1.245	850.419	-394.184
2001	2.569	3.855	270.912	1.047	632	277.500	534.746	5.711	1.230	1.119	748	543.554	-264.539
2000	2.601	1.779	223.885	1.173	1.727	230.047	328.389	1.919	1.242	586	421	332.557	-101.392
1999	1.957	2.303	179.393	1.142	898	184.582	180.445	2.713	1.035	501	452	185.146	547
1998	1.052	1.854	52.115	795	1.652	56.383	97.289	2.032	1.565	467	432	101.785	-44.317
1997	498,5	688,9	26.362,2	390,0	12.758,3	39.545,2	49.117,3	736,2	231,6	196,8	173,0	50.454,9	-9.757,0
1996	330,5	404,7	9.870,1	21,4	6.269,2	16.163,1	22.532,6	613,2	172,9	161,8	146,1	23.626,6	-6.730,7
1995	251,8	191,9	4.640,8	452,6	3.091,1	8.537,8	10.228,1	1.560,7	780,4	147,8	64,4	12.781,4	-4.153,2
1994	121,2	209,0	2.021,0	136,5	1.647,4	4.172,2	5.616,3	518,5	35,9	159,4	63,7	6.393,8	-2.258,7
1993	62,6	43,9	731,9	23,1	691,6	1.616,3	2.295,1	67,8	20,6	53,4	23,0	2.459,9	-906,8
1992	36,3	34,9	415,9	37,5	356,4	960,1	1.016,8	81,8	9,8	33,1	31,5	1.173,0	-292,0
1991	19,6	28,0	238,6	58,9	181,8	609,8	529,2	67,3	18,2	17,8	21,3	653,8	-126,9
1990	12,5	14,3	138,0	22,8	136,3	423,2	366,2	29,0	6,2	11,9	13,2	426,5	-98,3
1989	7,4	13,9	100,2	14,1	76,9	312,5	206,9	23,8	2,3	11,8	9,3	254,1	-41,6
1988	3,7	9,6	46,7	5,3	45,2	211,7	129,8	15,9	4,1	4,8	6,0	160,6	-50,1
1987	3,2	3,9	24,8	1,2	26,2	161,5	84,5	6,6	10,9	4,1	1,4	107,5	-48,2
1986	0,0	3,2	17,2	0,9	18,3	142,1	62,9	3,6	0,3	3,7	1,2	71,7	-32,1
1985	0,0	3,6	19,4	0,8	12,5	139,0	49,4	3,3	0,7	3,0	1,0	57,4	-21,1
1984	0,0	3,0	5,4	0,5	6,8	118,5	19,9	2,1	1,0	3,4	0,9	27,3	-11,6

Tablo.8. "REASÜRANS ŞİRKETLERİ" Yurt Dışı Fon Akışı (Milyar TL)

YIL	G E L İ R L E R				G İ D E R L E R				NET DEĞER
	Alınan Reasürans Primleri	Ödenen Tazminatta Retrosesyon Payı	Alınan Komisyonlar	GELİRLER TOPLAMI	Devredilen Retrosesyon Primleri	Ödenen Tazminat	Verilen Komisyonlar	GİDERLER TOPLAMI	
2003	4.647	11.836	3.579	20.062	30.323	2.760	1.384	34.467	-14.405
2002	3.818	19.851	3.290	26.959	27.862	3.303	1.246	32.411	-5.452
2001	1.868	47.177	4.517	53.562	21.973	2.041	746	24.760	28.802
2000	865	18.853	3.948	23.666	16.979	1.220	369	18.568	5.098
1999	740	30.398	2.768	33.906	11.570	820	267	12.657	21.249
1998	559	6.011	1.919	8.489	7.198	603	222	8.023	466
1997	313,3	4.157,9	1.344,3	5.815,5	4.903,1	268,3	132,2	5.303,6	511,9
1996	133,4	901,6	640,4	1.675,4	2.159,7	195,0	225,9	2.580,6	-905,2
1995	106,5	756,1	328,7	1.191,3	1.241,3	116,6	36,3	1.394,2	-202,9
1994	121,1	308,0	196,9	626,0	736,3	107,0	49,6	892,9	-266,9
1993	41,7	89,6	85,3	216,6	296,0	26,1	15,4	337,5	-120,9
1992	191,9	123,0	122,4	437,3	215,4	144,3	576,7	936,4	-499,1
1991	120,9	79,3	73,7	273,9	181,1	50,4	311,0	542,5	-268,6
1990	71,4	51,1	44,1	166,6	0,0	42,4	178,5	220,9	-54,3
1989	55,7	24,4	31,7	111,8	75,1	19,3	108,8	203,2	-91,4
1988	27,4	8,9	2,2	38,5	23,2	11,8	58,2	93,2	-54,7
1987	18,4	8,2	9,4	36,0	26,1	6,5	6,9	39,5	-3,5
1986	13,3	5,8	7,6	26,7	17,3	7,9	5,8	31,0	-4,3
1985	9,1	4,2	5,2	18,5	12,7	4,8	2,9	20,4	-1,9
1984	7,4	3,2	3,6	14,2	8,6	4,2	2,6	15,4	-1,2

Tablo.9. “USD Bazlı” Yurt Dışı Fon Akışları (Milyar TL)

USD	YANGIN			NAKLİYAT		
	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer
2003	66.274.981,1	281.289.083,3	-215.014.102,2	26.547.535,9	41.687.485,4	-15.139.949,5
2002	72.897.808,4	209.851.404,2	-136.953.595,7	17.614.405,1	36.057.660,7	-18.443.255,6
2001	73.629.406,2	166.793.315,0	-93.163.908,8	13.304.116,4	27.780.212,0	-14.476.095,7
2000	140.067.786,9	168.249.226,9	-28.181.440,0	22.215.325,6	36.058.714,9	-13.843.389,3
1999	248.922.457,2	149.952.236,7	98.970.220,5	19.401.395,3	34.853.788,3	-15.452.393,0
1998	58.349.682,5	125.344.586,7	-66.994.904,2	23.260.382,7	40.872.907,9	-17.612.525,2
1997	108.258.169,2	107.008.525,1	1.249.644,1	43.179.541,1	45.901.544,8	-2.722.003,6
1996	83.721.579,9	106.800.611,2	-23.079.031,3	36.041.004,6	51.362.592,9	-15.321.588,3
1995	75.180.525,2	95.623.931,7	-20.443.406,5	31.429.209,6	57.215.167,2	-25.785.957,5
1994	51.479.213,7	81.714.809,9	-30.235.596,2	33.747.815,0	51.294.488,8	-17.546.673,8
1993	50.828.719,4	81.403.327,4	-30.574.608,0	28.628.489,4	49.750.933,4	-21.122.444,0
1992	46.204.431,7	53.720.658,3	-7.516.226,5	26.976.411,7	36.735.974,4	-9.759.562,7
1991	38.386.680,7	45.525.865,9	-7.139.185,2	33.204.361,6	32.505.093,6	699.268,0
1990	46.194.723,9	54.519.966,7	-8.325.242,8	27.861.074,2	33.227.248,6	-5.366.174,4
1989	33.398.821,2	43.234.662,4	-9.835.841,2	24.932.173,3	26.846.577,6	-1.914.404,4
1988	31.411.805,3	37.312.405,3	-5.900.600,0	19.537.452,5	26.917.251,8	-7.379.799,3
1987	26.209.444,6	46.885.773,4	-20.676.328,7	20.205.519,0	27.694.782,8	-7.489.263,8
1986	20.248.300,3	31.582.011,4	-11.333.711,0	21.135.087,2	26.488.138,6	-5.353.051,4
1985	18.359.150,9	26.315.789,5	-7.956.638,6	37.674.507,6	50.170.390,0	-12.495.882,4
1984	19.469.983,8	27.985.074,6	-8.515.090,9	10.005.408,3	16.791.044,8	-6.785.636,4
TPL.	1.309.493.672,4	1.941.113.265,6	-631.619.593,2	516.901.216,2	750.211.998,6	-233.310.782,4

Tablo.9. “USD Bazlı” Yurt Dışı Fon Akışları (Milyar TL) devamı...

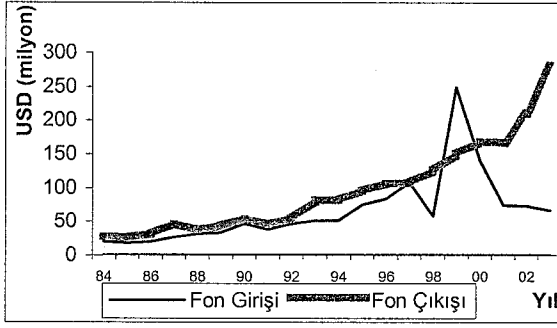
USD	K A Z A			MAKİNA – MONTAJ		
	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer
2003	103.111.310,4	220.429.157,9	-117.317.847,5	52.653.027,8	89.239.261,3	-36.586.233,5
2002	81.698.074,9	186.040.646,9	-104.342.572,0	93.400.936,4	77.735.525,3	15.665.411,1
2001	73.942.226,6	135.096.406,8	-61.154.180,2	27.517.744,1	53.746.131,0	-26.228.386,9
2000	118.615.219,3	216.086.605,4	-97.471.386,2	32.885.991,7	57.017.714,5	-24.131.722,8
1999	88.659.946,5	164.478.342,1	-75.818.395,5	26.037.296,1	48.418.796,0	-22.381.499,9
1998	67.983.152,6	125.431.062,4	-57.447.909,8	21.363.970,7	62.206.076,8	-40.842.106,1
1997	40.487.009,4	74.302.929,3	-33.815.919,9	23.486.182,4	50.569.194,3	-27.083.011,9
1996	29.833.474,4	46.388.846,9	-16.555.372,5	19.852.054,9	43.499.588,6	-23.647.533,8
1995	29.010.752,0	51.999.820,7	-22.989.068,7	32.140.141,7	47.072.556,1	-14.932.414,4
1994	28.883.741,4	42.259.795,3	-13.376.053,9	13.597.597,0	25.447.610,0	-11.850.013,0
1993	38.355.578,1	52.825.279,1	-14.469.701,0	13.195.317,4	25.664.103,2	-12.468.785,8
1992	36.626.161,5	54.048.658,1	-17.422.496,5	10.593.280,9	16.499.814,6	-5.906.533,7
1991	35.080.314,2	50.162.759,7	-15.082.445,4	11.372.962,8	19.156.460,0	-7.783.497,2
1990	37.350.540,9	56.111.237,4	-18.760.696,5	10.134.750,4	14.472.986,3	-4.338.235,9
1989	31.527.738,8	33.196.376,9	-1.668.638,1	8.139.208,5	13.540.013,1	-5.400.804,5
1988	17.121.159,8	31.323.144,7	-14.201.984,9	6.972.730,4	13.355.362,8	-6.382.632,4
1987	15.009.814,1	33.670.420,6	-18.660.606,5	6.119.385,8	13.904.849,5	-7.785.463,7
1986	12.267.218,4	34.492.795,8	-22.225.577,4	4.138.338,8	11.060.980,9	-6.922.642,2
1985	8.797.093,1	25.558.500,6	-16.761.407,4	4.016.064,3	6.058.311,2	-2.042.247,0
1984	8.923.742,6	22.121.535,2	-13.197.792,6	3.515.413,7	5.330.490,4	-1.815.076,7
TPL.	903.284.269,2	1.656.024.321,7	-752.740.052,5	421.132.395,7	693.995.825,9	-272.863.430,2

Tablo.9. "USD Bazlı" Yurt Dışı Fon Akışları (Milyar TL) devamı...

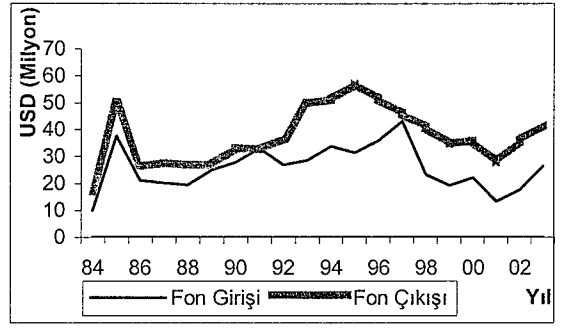
USD	Z İ R A A T			S A Ğ L I K		
	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer
2003	5.149.779,3	6.750.830,9	-1.601.051,6	40.386.137,9	44.404.021,9	-4.017.884,0
2002	2.489.731,6	6.928.451,1	-4.438.719,5	33.279.434,3	42.460.840,7	-9.181.406,4
2001	1.301.140,0	4.223.213,3	-2.922.073,3	34.679.643,3	47.370.095,4	-12.690.452,0
2000	1.940.265,6	5.685.324,3	-3.745.058,8	51.614.877,8	42.825.753,3	8.789.124,5
1999	2.845.631,7	4.544.219,2	-1.698.587,5	49.400.073,3	29.654.063,1	19.746.010,2
1998	4.496.881,1	5.466.765,5	-969.884,4	42.076.877,7	23.370.986,6	18.705.891,2
1997	8.075.023,1	5.781.039,7	2.293.983,4	38.229.835,6	39.844.881,7	-1.615.046,1
1996	10.064.507,7	8.698.958,2	1.365.549,5	23.943.846,8	26.617.397,0	-2.673.550,1
1995	4.153.905,0	5.411.668,8	-1.257.763,8	13.404.612,7	15.424.109,7	-2.019.497,0
1994	2.177.598,2	2.497.904,7	-320.306,5	6.754.189,2	7.764.292,8	-1.010.103,7
1993	3.548.470,5	4.776.374,8	-1.227.904,3	3.914.016,5	4.785.285,9	-871.269,5
1992	3.416.726,2	3.493.910,6	-77.184,4	2.130.092,9	2.780.867,6	-650.774,7
1991	4.713.331,0	4.496.381,8	216.949,2	797.279,9	1.264.607,4	-467.327,5
1990	3.036.629,3	3.258.316,3	-221.686,9	0,0	0,0	0,0
1989	1.403.311,8	1.820.898,3	-417.586,5	0,0	0,0	0,0
1988	1.242.664,8	1.652.209,8	-409.545,0	0,0	0,0	0,0
1987	923.680,9	1.378.993,3	-455.312,5	0,0	0,0	0,0
1986	738.989,1	727.696,1	11.292,9	0,0	0,0	0,0
1985	573.723,5	567.966,7	5.756,8	0,0	0,0	0,0
1984	540.832,9	533.049,0	7.783,8	0,0	0,0	0,0
TPL.	62.832.823,2	78.694.172,5	-15.861.349,3	340.610.917,9	328.567.203,1	12.043.714,8

Tablo.9. "USD Bazlı" Yurt Dışı Fon Akışları (Milyar TL) devamı...

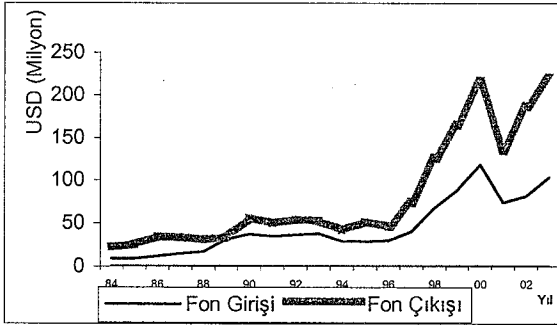
USD	REASÜRANS ŞİRKETLERİ			GENEL TOPLAM		
	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Net Değer
2003	13.498.154,1	23.078.842,2	-9.580.688,2	307.620.926,5	706.878.682,8	-399.257.756,4
2002	17.808.616,1	21.307.337,4	-3.498.721,3	319.189.006,8	580.381.866,2	-261.192.859,4
2001	43.072.720,1	19.815.569,5	23.257.150,6	267.446.996,8	454.824.943,1	-187.377.946,3
2000	37.607.145,6	29.364.423,4	8.242.722,2	404.946.612,5	555.287.762,8	-150.341.150,3
1999	79.476.103,7	29.525.761,3	49.950.342,5	514.742.904,0	461.427.206,8	53.315.697,2
1998	32.133.016,8	30.164.965,5	1.968.051,4	249.663.964,1	412.857.351,3	-163.193.387,1
1997	37.397.703,7	33.995.256,7	3.402.447,0	299.113.464,5	357.403.371,6	-58.289.907,1
1996	20.174.774,2	30.950.684,7	-10.775.910,5	223.631.242,6	314.318.679,6	-90.687.437,0
1995	25.587.109,6	29.751.374,8	-4.164.265,2	210.906.255,8	302.498.628,9	-91.592.373,2
1994	20.685.530,4	29.463.396,0	-8.777.865,6	157.325.684,8	240.442.297,4	-83.116.612,7
1993	19.311.525,4	30.075.121,0	-10.763.595,6	157.782.116,8	249.280.424,9	-91.498.308,1
1992	62.516.082,9	133.538.689,7	-71.022.606,8	188.463.188,0	300.818.573,3	-112.355.385,4
1991	64.227.928,2	127.046.205,0	-62.818.276,8	187.782.858,5	280.157.373,4	-92.374.514,9
1990	63.237.806,0	83.693.263,6	-20.455.457,6	187.815.524,8	245.283.018,9	-57.467.494,1
1989	52.296.753,7	94.873.470,9	-42.576.717,2	151.698.007,3	213.511.999,3	-61.813.992,0
1988	26.579.219,9	64.160.815,1	-37.581.595,2	102.865.032,8	174.721.189,6	-71.856.156,8
1987	41.565.639,1	45.391.863,9	-3.826.224,9	110.033.483,4	168.926.683,5	-58.893.200,1
1986	39.462.016,0	45.117.159,1	-5.655.143,1	97.989.949,7	149.468.781,8	-51.478.832,1
1985	35.379.613,7	38.621.734,2	-3.242.120,5	104.800.153,0	147.292.692,2	-42.492.539,2
1984	38.399.134,7	41.044.776,1	-2.645.641,5	80.854.516,0	113.805.970,1	-32.951.454,2
TPL.	770.416.593,9	980.980.710,2	-210.564.116,3	4.324.671.888,5	6.429.587.497,5	-2.104.915.609,0

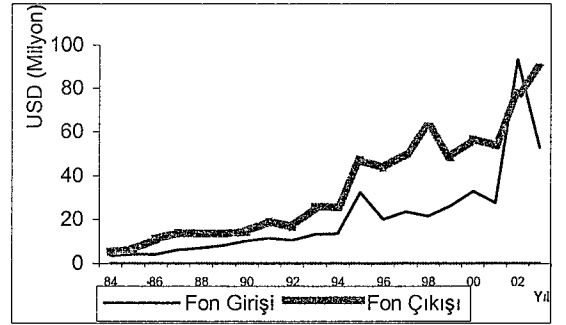
Grafik.1."YANGIN" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı

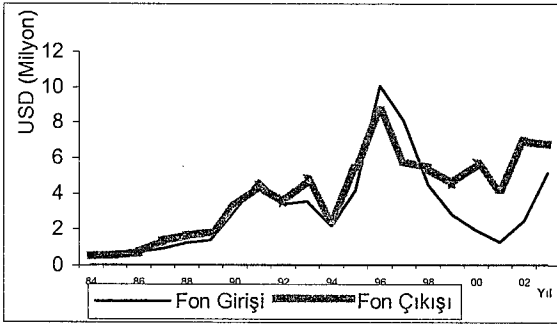
Grafik.2."NAKLİYAT" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı

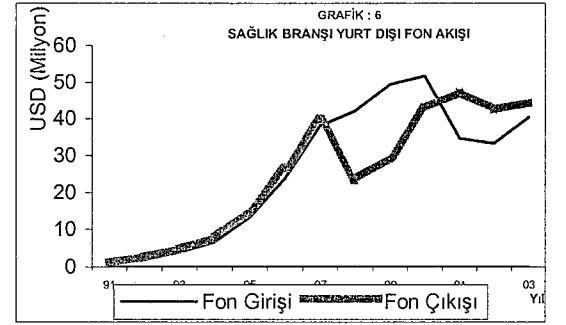
Grafik.3."KAZA" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı

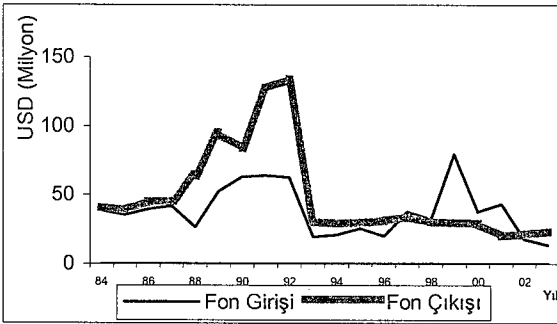
Grafik.4."MAKİNA-MONTAJ" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı

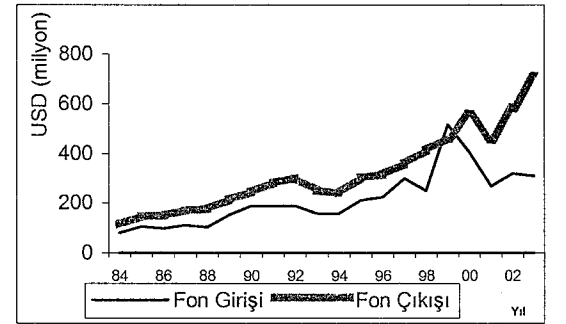
Grafik.5."ZİRAAT" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı

Grafik.6."SAĞLIK" Branşı Yurt Dışı Fon Akışı

Grafik.7."REASÜRANS ŞİRKETLERİ" Yurt Dışı Fon Akışı

Grafik.8."SİGORTA SEKTÖRÜ GENELİ" Yurt Dışı Fon Akışı

III. BRANŞLAR İTİBARIYLA FON AKIŞLARININ SEKTÖR GENELİ FON AKIŞLARI İLE İLİŞKİSİ

Tablo.9'daki USD bazlı veriler dikkate alınarak, branşlar bazında fon girişleri-fon çıkışları ile branş bazında fon girişleri-sektör geneli fon girişleri ve branş bazında fon çıkışları-sektör geneli fon çıkışları arasındaki ilişkiler ya da korelasyon katsayıları (correlation coefficient) hesaplanmış ve aşağıda Tablo.10'da gösterilmiştir

Tablo.10. Branş ve Sektör Geneli Fon Akışları Arasındaki Korelasyon

KATEGORİ	KORELASYON KATSAYISI (%)			
	1984 – 2000		1984 – 2003	
	r	r ²	r	r ²
Yangın Branşı: Fon Girişi & Fon Çıkışı	83,10	69,06	51,24	26,26
Nakliyat Branşı: Fon Girişi & Fon Çıkışı	77,03	59,34	76,08	57,88
Kaza Branşı: Fon Girişi & Fon Çıkışı	98,17	96,37	97,72	95,49
Makine-Montaj Branşı: Fon Girişi & Fon Çıkışı	92,71	85,95	84,37	71,18
Ziraat Branşı: Fon Girişi & Fon Çıkışı	87,75	77,00	79,08	62,54
Sağlık Branşı: Fon Girişi & Fon Çıkışı	91,97	84,58	86,29	74,46
Reasürans Şirketleri: Fon Girişi & Fon Çıkışı	59,00	34,81	60,80	36,97
Yangın Branşı Fon Girişi & Sektör Geneli Fon Girişi	96,30	92,74	92,25	85,10
Nakliyat Branşı Fon Girişi & Sektör Geneli Fon Girişi	5,98	0,36	-4,54	0,21
Kaza Branşı Fon Girişi & Sektör Geneli Fon Girişi	88,86	78,96	87,14	75,93
Makine-Montaj Branşı Fon Girişi & Sektör Geneli Fon Girişi	80,72	65,16	59,36	35,24
Ziraat Branşı Fon Girişi & Sektör Geneli Fon Girişi	34,28	11,75	31,61	9,99
Sağlık Branşı Fon Girişi & Sektör Geneli Fon Girişi	85,81	73,63	84,97	72,20
Reasürans Şirketleri Fon Girişi & Sektör Geneli Fon Girişi	39,14	15,32	20,81	4,33
Yangın Branşı Fon Çıkışı & Sektör Geneli Fon Çıkışı	85,32	72,80	96,92	93,93
Nakliyat Branşı Fon Çıkışı & Sektör Geneli Fon Çıkışı	26,96	7,27	18,46	3,41
Kaza Branşı Fon Çıkışı & Sektör Geneli Fon Çıkışı	83,87	70,34	95,83	91,83
Makine-Montaj Branşı Fon Çıkışı & Sektör Geneli Fon Çıkışı	80,07	64,11	94,30	88,92
Ziraat Branşı Fon Çıkışı & Sektör Geneli Fon Çıkışı	66,86	44,70	75,45	56,93
Sağlık Branşı Fon Çıkışı & Sektör Geneli Fon Çıkışı	80,02	64,03	81,42	66,29
Reasürans Şirketleri Fon Çıkışı & Sektör Geneli Fon Çıkışı	-16,93	2,87	-35,64	12,70
Toplam Fon Çıkışları & Toplam Fon Girişleri	91,68	84,05	82,02	67,27

Hesaplama korelasyon katsayısı olarak

$$r = \frac{\sum (X - \bar{X})(Y - \bar{Y})}{\sqrt{\sum (X - \bar{X})^2 \sum (Y - \bar{Y})^2}} \text{ ya da } r = \frac{\sum xy}{\sqrt{\sum x^2 \sum y^2}}$$

kullanılmıştır [29]. Korelasyon katsayısı hesaplamalarında 1984-2000 dönemi ve 1984-2003 devreleri esas alınmıştır.

İki rassal değişken arasındaki ilişkinin hem yönünü hem de şiddetini gösteren korelasyon katsayısının [30] ± 1 'lik değeri aynı (negatifse ters) yönlü tam doğrusal bir ilişki, 0 değeri doğrusal bir ilişki olmadığı ya da hiç bir ilişki bulunmadığı (bağımsız değişkenlerden birinin değerindeki değişimin diğerini etkilemediği [31] [32]) anlamını taşıdığı ve korelasyonun mutlak değeri ne kadar büyükse, rassal değişkenler arasındaki ilişkinin de o kadar güçlü olduğu [33] bilinmektedir. Ayrıca, korelasyon katsayısının rassal değişkenler arasındaki ilişkinin ne kadarını açıkladığını gösteren belirlilik katsayısı (coefficient of determination) olarak r^2 hesaplanmış ($1 - r^2$ ise korelasyonun bilinmeyen faktörlerce etkilenme derecesini vermekte ve belirsizlik katsayısı olarak adlandırılmaktadır) ve %50'nin üzerindeki belirlilik katsayılarının anlamlı olduğu ve değişkenler arasında güçlü bir ilişkiyi yansıttığı kabul edilmiştir [34].

Bu tanımlamaların ışığında 1984 – 2000 döneminde :

- branşların fon giriş-çıkışları ile sektör genelinin fon giriş-çıkışları için hesaplanan korelasyon katsayılarının o branşın sektör geneli fon akışını tek başına etkileme derecesini (yüksek korelasyonun etkileme derecesinin büyüklüğünü) gösterdiği,

- reasürans şirketlerinin fon girişi ve çıkışı ile reasürans şirketleri ve sektör geneli fon girişleri arasında *zayıf* ve *doğrusal* bir korelasyon bulunduğu, reasürans şirketlerinin ve sektör geneli fon çıkışları arasındaki korelasyonun *ters yönlü* ve *zayıf* bir ilişkiyi yansıttığı, kısaca belirtilen değişkenler arasında doğrudan bir ilişkinin varlığından söz edilemeyeceği,

- nakliyat branşı ve sektör geneli fon girişleri ile fon çıkışları arasındaki korelasyonun *çok zayıf* olduğu, hatta bir korelasyonun varlığını ifade etmediği,

- ziraat branşı ve sektör geneli fon girişleri ile fon çıkışları arasındaki etkileşimin *zayıf* bir düzeyi yansıttığı,

- diğer değişkenler arasında *güçlü* ve *doğrusal* bir korelasyonun bulunduğu ve birbirlerini doğrudan etkiledikleri,

- 1984-2000 döneminde toplam fon çıkışları ile toplam fon girişleri arasında *güçlü* ve *doğrusal* bir ilişkinin varolduğu,

1984-2003 döneminde ;

- branşların fon girişleri ile fon çıkışları ve sektör

geneli fon girişleri arasındaki ilişkinin belirgin bir şekilde zayıfladığı,

▪ branşların fon çıkışları ile sektör geneli fon çıkışları arasındaki korelasyonun nakliyat branşı dışında güçlendiği, bir önceki sonuçla birlikte değerlendirildiğinde Türkiye’den 2000 yılı sonrasında net fon çıkışının hızlandığı, bu hızlanmanın da yurt dışı reasürans fiyatlarındaki artışın Türk sigorta şirketlerine yansıtılmasından kaynaklanabileceği,

▪ 1984-2003 periyoduna göre, 1984-2000 döneminde toplam fon girişleri ve çıkışları arasındaki ilişkinin daha da güçlü bir büyüklüğü yansıttığı (1984-2001 döneminde korelasyon katsayısı %90,02 olmaktadır), dolayısıyla bu iki değişken arasındaki ilişkinin önce Türkiye’deki 1999 depremlerinden [35], sonra ABD 11 Eylül 2001 saldırısından (başka önemli bir katastrofik hasar olmamasından dolayı [36]) olumsuz etkilendiği anlaşılmaktadır.

1999 yılında fon çıkışlarına göre fon girişlerinin yüksek olması; katastrofik nitelikli depremler nedeniyle yapılan 497.602.621 USD (17 Ağustos 1999 Marmara depremi için 478.965.866 USD ve 12 Kasım 1999 Düzce depremi için 18.636.755 USD [37]) tutarındaki hasar ödemeleri sonucu yurt dışı reasürörlerin tazminat ödemelerindeki paylarının yurt içine transferinden kaynaklandığı (Tablo.9’da yer alan yangın branşı 1999 yılı gelir rakamlarından da görüldüğü gibi) anlaşılmaktadır.

Sigortacılık sektörü genelinin, 20 yıllık periyodu içerisinde, sadece 1999 yılında 53 milyon USD’in üzerinde net döviz girdisi sağladığı, diğer yılların tamamında ise yurt dışına net döviz transferi yapan bir sektör konumunda olduğu görülmektedir. Alt branşlar itibarıyla Tablo.9 incelendiğinde sağlık branşı ve reasürans şirketleri dışında kalan branşların hemen her yıl yurt dışına net fon aktarıcısı konumunda olduğu görülmektedir.

Özellikle son 4 yılda net döviz transferinin hızlanarak arttığı anlaşılmaktadır. Bu artışın, Türkiye’deki 1999 yılı depremlerinden ve ABD’ye yönelik terörist eylemlerden sonra risk algılamasının değişmesinden ve bununda reasürans fiyatlarına yansımından kaynaklandığı söylenebilir.

IV. NET FON AKIŞI AÇISINDAN REASÜRANS ŞİRKETLERİNİN İŞLEVİ

Tablo.9’dan da görüldüğü gibi; USD bazında 20 yıllık periyoda bakıldığında, sadece bir yıl dışında diğer tüm yıllarda sigorta ve reasürans şirketlerinin yurt dışına net döviz transferi yapan bir sektör konumunda olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönem içerisinde sektörün yurt dışına yapmış olduğu net döviz transferlerinin toplamı 2.105

milyon USD civarında olup, yıllık ortalama 105 milyon USD’nin üzerinde bir tutarın yurt dışına çıktığı anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla; yurt dışı reasürörlerin aldıkları prime ve diğer gelirlere karşılık, daha yüksek hasar ve diğer masraf ödemesinde buldukları, Türk sigorta şirketlerinin fırsatçı davranarak sigorta yükünün çok az bir kısmını üstlendikleri, bu nedenle yurt dışı reasürans şirketlerinin Türkiye’yi terketmeye başladıkları [38] şeklindeki yurt dışı kaynaklı savların, yukarıda belirtilen nedenlerle geçerli hiçbir dayanağı bulunmamaktadır (Bu sav ancak şirket bazında doğru olabilir). Royal Sun Alliance Reinsurance ve Munich Re gibi dünyanın en büyük 20 reasürans firması arasında yer alan [39] şirketlerin son yıllarda Türkiye’yi terketmeleri daha çok; Türk sigorta sektörünün büyüme beklentilerine yeterince yanıt verememesi nedeniyle elde edilen prim gelirlerinin çok küçük bir pay oluşturması (örneğin; 2001 yılında tüm sektörün yurt dışına retro ettiği prim tutarı Munich Re’nin prim gelirlerinin [39] sadece %2,68’i kadardır), dünyadaki diğer daha yüksek alternatif getirilerin, daha hızlı ve daha istikrarlı büyüyen piyasaların varlığı ile reasürans şirketleri arasında artan rekabetin kaynakların verimli kullanımını daha da önemli hale getirmesi nedenlerine dayanmaktadır.

Kuşkusuz, bugün sayıları dörtten ikiye inmiş olan [40-50] Türk reasürans şirketleri olmasaydı belirtilen yurt dışına net fon çıkışı rakamlarının daha da büyük tutarlara ulaşması kaçınılmaz olacaktı. Türk reasürans şirketleri sektörün yaratmış olduğu primlerden bir kısmını yurt dışı reasürans şirketlerine plase ederek riski paylaşmakla birlikte, önemli bir kısmını kapasiteleri ölçüsünde kendi üzerlerinde tutarak ya da Türk sigorta şirketlerinin dış reasürans anlaşmalarından belirli hisseler olarak bu fonların yurt içinde kalmasında önemli bir işlev yerine getirmektedirler. Bu işlev, Milli Reasürans T.A.Ş.’nin yasadan gelen [51] ve 1929 yılında başlayan [52] reasürans tekeli yetkisinin 2001 yılından itibaren sona ermesine [53] karşın, Tablo.11 ve Grafik.7’den de görüldüğü gibi, kuruluş amaçlarına uygun ve oldukça etkin bir şekilde devam etmektedir.

10 yıllık bir periyodu içeren Tablo.11’de “a/b” sütunu yüzde olarak Türk reasürans şirketlerinin sektörün yurt içi prim üretiminden reasürans yoluyla aldığı payı göstermekte olup, 1984 yılında %53,73 olan payın düzenli bir şekilde düşerek, 2003 yılında %11,25’e gerilediği görülmektedir. “c/a” sütunu ise; Türk reasürans şirketlerinin aldıkları yurt içi prim payından ne kadarını yurt dışı reasürans şirketlerine plase ettiklerini göstermektedir. Giderek düştüğü görülen bu payın, örneğin; 2003 yılı için 23.078.842 USD’nin yurt dışına transfer edildiği, geriye kalan tutar olan 350.177.212 USD (=373.256.054 USD – 23.078.842 USD)’nin saklama payı olarak Türk reasürans şirketleri tarafından tutulduğu hesaplanabilmektedir. Dolayısıyla, Türk reasürans

şirketlerinin yurt dışına fon transferinin minimize edilmesi konusunda oldukça önemli bir işlev gördükleri, aksi halde net fon çıkışının daha büyük boyutlara ulaşacağı (20 yıllık dönemde 3.487.004.864 USD daha fazla fon çıkışı) anlaşılmaktadır.

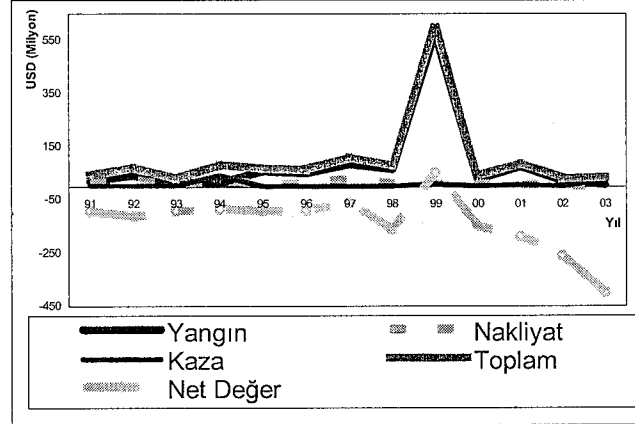
Tablo.11. Türk Reasürans Şirketleri Toplam Prim Payı ve Fon Çıkışı Yüzdesi

Yıl	Reasürans Şirketleri Aldığı Primler Yurt İçi (USD) (a)	Toplam Yurt İçi Prim Üretimi (USD) (b)	Reasürans Şrt. Yurt Dışı Fon Çıkışı (USD) (c)	a / b (%)	c / a (%)
2003	373.256.054	3.317.374.221	23.078.842	11,25	6,18
2002	252.476.223	2.398.801.890	21.307.337	10,53	8,44
2001	244.825.013	2.013.505.319	19.815.570	12,16	8,09
2000	328.772.517	2.820.589.952	29.364.423	11,66	8,93
1999	290.015.349	2.279.168.194	29.525.761	12,72	10,18
1998	282.790.209	2.071.559.460	30.164.965	13,67	10,67
1997	285.183.886	1.843.152.789	33.995.257	15,47	11,92
1996	255.962.962	1.567.886.056	30.950.685	16,33	12,09
1995	239.796.772	1.378.649.702	29.751.375	17,39	12,41
1994	212.940.617	1.079.844.165	29.463.396	19,72	13,84

V. NET FON AKIŞI VE KATASTROFİK HASARLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo.9 ve Grafik.1-8'in tamamı incelendiğinde, tüm branşlarda ve sektörün genelinde Fon giriş ve çıkışları arasındaki farkı ifade eden Net Değer'lerin yıllar itibarı ile stabil olmadığı, önemli dalgalanmalar gösterdiği izlenmektedir. Bu dalgalanmaların kaynağını saptamak için Milli Reasürans A.Ş.'nin sektöre ait 1991 tarihinden bu yana yayınlamış olduğu [54-64] ve yıllar itibarı ile tanımı tutar olarak değiştirilen büyük hasarları (katastrofik) USD bazına dönüştürülerek, Tablo.12 elde edilmiştir. Tablo.12'deki veriler kullanılarak, katastrofik hasarlar ile -fon giriş-çıkışları farkını veren- "Net" fon

akış değerleri arasındaki ilişki Grafik.9'da gösterilmiştir.

Grafik.9. Katastrofik Hasarlar ve Net Fon Akışı

1997, 1998, 1999 ve 2001 yılları dışında toplam hasar ödemeleri içindeki payı %10'un altında (1999 yılındaki rasyonel olmayan %108,41 oranının, daha sonra yapılan deprem tazminat ödemelerinin 1999 yılı katastrofik hasarları içerisinde gösterilmesinden kaynaklanması olasıdır.) olan ve bu nedenle sektörün toplam hasar ödemelerini önemli ölçüde etkilemeyen, sadece yangın, nakliyat ve kaza branşlarında meydana geldiği anlaşılan katastrofik hasarlar ile net fon akışı arasında, 1994-2000 döneminde ters boyutlu yüksek bir korelasyonun var olduğu Grafik.9'dan kolayca izlenebilmektedir. Reasürans kavramının mantığı gereği böyle bir etkileşimin varlığı kaçınılmaz gözükmektedir. Çünkü büyük risklerin gerçekleşmesinin yaratacağı beklenmeyen ve büyük tutarlı fon akışlarının sigorta şirketlerinin finansal yapıları üzerinde yaratacağı tahribat, öncelikle bu kategorideki işlerin reasüre veya hedge edilmesini ya da dağıtılmasını (diversification) gerektirmektedir. Bu gereklilikte, katastrofik hasarlarla net fon akışı arasında güçlü bir korelasyona neden olmaktadır.

Tablo.12. Net Fon Akışı ve Katastrofik Hasarlar (USD)

Yıl	KATASTROFİK HASARLAR				Fon Giriş-Çıkışı Net Değer	Toplam Hasar Ödemeleri (b)	a / b (%)
	Yangın	Nakliyat	Kaza	Toplam (a)			
2003	6.602.895	1.839.815	25.213.766	33.656.476	-399.257.756	342.269.903	9,83
2002	21.230.392	4.616.944	2.406.703	28.254.039	-261.192.859	407.163.831	6,94
2001	75.803.175	5.514.468	5.907.499	87.225.142	-187.377.946	496.971.140	17,55
2000	26.019.846	9.294.623	1.929.365	37.243.834	-150.341.150	401.682.566	9,27
1999	577.224.248	8.716.203	8.189.332	594.129.783	53.315.697	548.039.052	108,41
1998	65.780.536	10.909.374	360.693	77.050.603	-163.193.387	643.780.103	11,97
1997	81.489.951	28.511.753	628.778	110.630.482	-58.289.907	846.270.371	13,07
1996	49.306.669	10.524.573	1.283.515	61.114.757	-90.687.437	977.276.745	6,25
1995	56.492.233	8.429.090	1.225.932	66.147.255	-91.592.373	1.273.835.096	5,19
1994	15.415.053	23.653.871	43.039.684	82.108.608	-83.116.613	1.207.061.295	6,80
1993	16.206.399	7.675.741	5.243.617	29.125.757	-91.498.308	849.899.347	3,43
1992	41.794.617	26.838.583	3.812.700	72.445.900	-112.355.385	1.102.988.087	6,57
1991	20.832.384	17.567.514	3.401.622	41.801.520	-92.374.515	1.362.572.785	3,07

1992 ve 1993 yıllarında bu etkileşim gecikmeli hissedilmekte (*Net fon akışı ile toplam katastrofik hasar eğrisi arasındaki ters ilişkiyi ifade eden bu durum hesap mutabakat sisteminin yetersizliklerinden veya fon transferindeki güçlüklerden ya da gecikmelerden kaynaklanıyor olabilir. Veri yetersizliği net bir değerlendirmeyi olanaksızlaştırmaktadır.*), 1993 yılından itibaren net fon akışı ile toplam katastrofik hasar eğrisinin birbirine paralel hareket ettiği görülmektedir. Fon girişi ve çıkışları arasındaki farkı ifade eden net fon akışı ile katastrofik hasarların ters bir ilişki içerisinde olduğunu gösteren bu durum; katastrofik hasarlardaki artışın fon girişlerini oransal olarak artırması ve negatif olan net fon değerinin büyümesi gerekliliğine uygundur.

Fon giriş-çıkışlarının birbirleriyle ve fon giriş-çıkışlarının arasındaki farkı ifade eden net değerlerin katastrofik hasarlarla korelasyonlarına ilişkin hesaplamamız Tablo.13’de gösterilmiştir. Bu sonuçların, Tablo.12 ve Grafik:9’u ilişkin ampirik gözlemlerimizle de uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.13. Fon Akışları ve Katastrofik Hasarlar Arasındaki Korelasyon

KATEGORİ	KORELASYON KATSAYISI (%)			
	1991 – 2000		1991 – 2003	
	r	r ²	r	r ²
Toplam Fon Çıkışları & Toplam Katastrofik Hasarlar	38,26	14,64	6,06	0,37
Toplam Fon Girişleri & Toplam Katastrofik Hasarlar	76,40	58,37	68,96	47,55
Toplam Net Değerler & Toplam Katastrofik Hasarlar	86,13	74,18	57,42	32,97
Toplam Net Değerler & Toplam Yangın Katastrofik Hasarlar	84,13	70,78	55,90	31,25
Toplam Net Değerler & Toplam Nakliyat Katastrofik Hasarlar	-0,44	0	47,86	22,91
Toplam Net Değerler & Toplam Kaza Katastrofik Hasarlar	16,18	2,62	-19,40	3,76

Korelasyon katsayısı tanımlamasının ışığı altında ;

- toplam fon çıkışları ile toplam katastrofik hasarlar arasındaki korelasyonun *çok zayıf* olduğu, 1991-2003 dönemi için bir korelasyonun varlığından söz edilemeyeceği,

- toplam fon girişleri ile toplam katastrofik hasarlar arasında *doğrusal* ve *güçlü* denebilecek bir korelasyon bulunduğu,

- toplam net değerler ile toplam katastrofik hasarlar arasında 1991-2003 dönemine göre 1991-2000 dönemindeki güçlü korelasyonda, nakliyat ve kaza branşlarının *zayıf* ilişkisine karşın yangın branşında meydana gelen katastrofik hasarların etkisinin daha *güçlü* olduğu, bu etkinin 1999 depremleriyle daha belirginleştiği (Grafik.9),

- 1991-2000 dönemi için hesaplanan korelasyon katsayılarının daha güçlü bir ilişkiyi ifade ettiği, 2001-2003 döneminin Türkiye’deki 1999 depremlerinden ve daha sonra ABD 11 Eylül 2001 saldırısından önemli ölçüde olumsuz etkilendiği ve korelasyon katsayılarının anlamlılığını bütün kategorilerde yitirdiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca; katastrofik hasarlar toplamının ve özellikle yangın branşının yarattığı yüksek korelasyonun 2000 yılından itibaren giderek zayıflamasının;

- 20 yılda sadece bir defa -deprem sonucu ortaya çıkan yüksek tazminat ödemeleri nedeniyle- sektörün net fon girişi sağlayıcı konumda olmasının reasürörlere olan maliyetinin ve

- beklenen Marmara depreminin artan risk priminin

reasürans fiyatlarına yansımamasından da kaynaklandığını söyleyebiliriz. Yurt dışı reasürans fiyatlarındaki artışın 2000 yılı sonrasında Türkiye’den net fon çıkışını belirgin bir şekilde hızlandırmasına karşın, yoğun ve rasyonel olmayan iç rekabetin etkisiyle fiyatların (risk primindeki artışa rağmen) düşük kalması, sigorta şirketlerinin karlılığını ve özkaynak yapısını önemli ölçüde olumsuz etkileyen bir faktör olarak dikkate alınmalıdır.

Tablo.9’da “Genel Toplam : Net Değer” sütunundan da görüldüğü gibi; önceki yıllara göre 2000 yılından itibaren hızlanan net fon çıkışları ve Grafik:9’un kaynak verilerinin ivmesi, bu eğilimin ya da önceki yıllara göre belirgin bir nitelik taşıyan makastaki açılmanın 2004 yılı ve sonrasında da süreceği izlenimini vermektedir.

Dünya genelindeki katastrofik hasar tutarlarına bakıldığında [65-68] ise; 2001 yılı (11 Eylül) bir kenara bırakılırsa, büyük hasar rakamlarında yıllar itibarıyla önemli dalgalanmaların varlığına karşın, yurt dışı reasürörlerin bu dalgalanmaları çok fazla yurt içi reasürans fiyatlarımıza yansıtmadığı anlaşılmaktadır. Tablo.9’daki “Genel Toplam-Gelirler Toplamı, Giderler Toplamı” sütunlarındaki düzenli sayılabilecek yükseliş trendi ve Grafik.8’deki “Fon Girişi, Fon Çıkışı” eğrilerindeki paralellik bu hususu doğrulayacak yeterliliktedir.

VI. SONUÇ

Ekonomik ve sosyal faaliyetlere ilişkin risklerin minimize edilmesinde etkin bir araç olan ve dünyadaki önemi giderek artan sigortacılık sektörü; finansal bir boyut taşıyan faaliyetlerinin işleyiş mekanizması gereği reasürans işlemleri vasıtasıyla yurt dışına entegrasyonunun formasyonunda, firma, dolayısıyla ülke riskini kabul edilebilir düzeyde tutmak zorundadır. Bunun tersi, yurt içinden dışarıya rasyonel olmayan stratejik fon

ya da kaynak akışı anlamına gelmektedir.

Konuya bu açıdan bakıldığında, araştırmamız ışığında, Türkiye'deki sigortacılık faaliyetlerine ilişkin olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşmak mümkündür :

1.Sigorta sektörünün yurt dışına fon giriş ve çıkışlarından oluşan fon akışına bakıldığında, 1999 yılı hariç, fon çıkışlarının fon girişlerinden daha yüksek olduğu, bu nedenle net fon çıkışı yaratan sigorta sektörünün Türk ekonomisinin döviz varlıklarını azaltıcı bir işlev gördüğü ve yurt dışına net kaynak aktaran bir sektör konumunda olduğu anlaşılmaktadır. Ancak; bu noktada, katastrofik hasar olasılığının yaratacağı firma ve ülke riskinin hedge edilmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak, fon akışına yol açan yurt dışı reasürans anlaşmalarının vazgeçilmezliği dikkate alınmalıdır.

2.Türk reasürans şirketlerinin, kuruluş amaçlarına uygun olarak, yurt dışına net fon akışını sınırlayıcı önemli bir işlev gördükleri anlaşılmaktadır. Bu işlevin daha etkin bir biçimde yerine getirilmesi, reasürans şirketlerinin uluslararası rekabet olanaklarını artıracak şekilde özkaynaklarının, dolayısıyla -ülke riski de gözetilerek- saklama paylarının (kapasitelerinin) artırılması gerekliliği bulunmaktadır.

3.Toplam fon çıkışları-toplam fon girişleri, toplam fon girişleri- toplam katastrofik hasarlar ve net fon değeri-katastrofik hasarlar arasında doğrusal ve yüksek bir korelasyonun bulunduğu anlaşılmaktadır. Toplam net değerler-toplam katastrofik hasarlar arasındaki ilişkide yangın branşı katastrofik hasarlarının etkisi güçlü, kaza ve nakliyat hasarlarının etkisi ise düşüktür.

4.Fon akışında, diğer yıllardaki istikrarlı (yurt dışı katastrofik hasar dalgalanmalarından çok fazla etkilenmeyen) ve yüksek korelasyonlu doğrusal yapıya kıyasla, 1999 yılından itibaren belirgin bir hareketlenmenin olduğu görülmektedir. 2000 yılından itibaren fon akışlarının ivmesine bakıldığında net fon çıkışının 2004 ve sonrasında artarak devam edeceği söylenebilir. Bu gelişmenin iki ana belirleyicisinin, bölgesel ve global bazda -boyutları bilinen- en büyük katasrofik hasar niteliğindeki 1999 yılı Türkiye depremleri ve 11 Eylül 2001 ABD terörist saldırıları olduğu anlaşılmaktadır.

5.1999 depremleri ve 11 Eylül 2001'le birlikte dünyada risk algılamasının değişmesi sonucunda risk priminin yükselmesi sonrası reasürans fiyatları ve buna bağlı olarak Türkiye'den fon çıkışları artmış, ancak rasyonel olmayan yoğun rekabetin etkisiyle bu gelişme iç piyasalara fiyat artışları olarak yeterince yansımamıştır. Belirtilen olumsuzluk, teknik ve mali karların daralmasına, özkaynaklara etkisiyle bilanço kompozisyonunun kredibilitésinin düşmesine yol açabilecek büyüklüktedir.

6.Yukarıdaki değerlendirmelerimizin bir sonucu olarak Türkiye'deki sigortacılık faaliyetlerini 2000 yılı öncesi ve sonrası olarak iki periyoda ayırmak yanlış olmayacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] 2003 Yılı Türkiye'de Sigorta Ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Başkanlığı. (www.hazine.gov.tr/sdk2003/giris.htm). [21.09.2005].
- [2] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1984 Yılı Raporu.
- [3] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1985 Yılı Raporu.
- [4] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1986 Yılı Raporu.
- [5] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1987 Yılı Raporu.
- [6] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1988 Yılı Raporu.
- [7] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1989 Yılı Raporu.
- [8] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1990 Yılı Raporu.
- [9] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1991 Yılı Raporu.
- [10] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1992 Yılı Raporu.
- [11] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1993 Yılı Raporu.
- [12] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1994 Yılı Raporu.
- [13] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.* 1995 Yılı Raporu.
- [14] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.*

- 1996 Yılı Raporu.
- [15] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor*. 1997 Yılı Raporu.
- [16] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor*. 1998 Yılı Raporu.
- [17] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor*. 1999 Yılı Raporu.
- [18] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor*. 2000 Yılı Raporu.
- [19] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor*. 2001 Yılı Raporu.
- [20] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor*. 2002 Yılı Raporu.
- [21] T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu. *Türkiye'de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor*. 2003 Yılı Raporu.
- [22] (www.tcmb.gov.tr/kurlar). [21.09.2005].
- [23] Özkan, T. (2002). *Sigortacılık Sektöründe Elemanter Branşlarda Her Yönüyle Hasar*. İstanbul: T.C.Haliç Üniversitesi Yayınları.
- [24] Koçak, R. (2000). *Tek Düzen Hesap Planı Açıklamalı Sigorta Muhasebesi*. İstanbul: Can Matbaası, İstanbul.
- [25] Alanya, Ç. (1993). *Reasürans Notları*. 2.Baskı. İstanbul: Ar Reklam Matbaacılık.
- [26] Pfeiffer, C.. (1992). *Reasüransa Giriş*. (Çev: Kölnische Rückversicherung Şirketi ve Destek Reasürans T.A.Ş. İşbirliği ile). İstanbul.
- [27] Özkan, M. (1998). (1998). *Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi*. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- [28] Özer, U. (1999). *Genel Reasürans Bilgisi ve Reasürans Muhasebesi*. T.C.Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, Eğitim Notları.
- [29] Cillov, H. (1993). *İktisadi Olaylara Uygulanan İstatistik Metodları*. İstanbul Üniversitesi Yayınları No:3801, İktisat Fakültesi Yayın No:545.
- [30] Tütek, H. & Gümüšoğlu, Ş. (2000). *İşletme İstatistiği*. İzmir: Barış Yayınları.
- [31] Armutlu, İ.H. (1999). *İşletme İstatistiğine Giriş*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- [32] Carlson, W.L. & Thorne, B. (1997). *Applied Statistical Methods for Business, Economics, and the Social Sciences*. New Jersey: Prentice Hall.
- [33] Newbold, P. (2000). *İşletme ve İktisat İçin İstatistik*. 4. Basım. (Çev.: Şenesen, Ü.). İstanbul: Literatür Yayınları:44.
- [34] Freund, J.E. (1992). *Mathematical Statistics*. 5th Ed. New Jersey: Prentice Hall.
- [35] (2002). *Münich Re Tarafından Yayımlanan 2002 Yılında Meydana Gelen Felaket Olaylarına İlişkin Rapor, Insurance Day. Reasürör Dergisi*, (48), 20.
- [36] İstatistikler: Hasar Kategorilerine Göre 2000 Yılı'nın Büyük Hasarları. *Birlik'ten Dergisi*, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Yayını, 2(16), 22-25.
- [37] (1999). 1999 Yılında Meydana Gelen ve 250.000.000.000 TL'nı Aşan Hasarlar Listesi. *Reasürör Dergisi*, 36, 8.
- [38] (2002). Reasürörler Türkiye'yi terk ediyor. Frankfurter Allgemeine Gazetesi'nden Çeviri. *Reasürör Dergisi*, 45, 31-32.
- [39] (2002). Reasürans Endüstrisinde Daha Fazla Değişikliklere Hazır Olalım. Jessup, Julianne; Reinsurance Çeviri. *Reasürör Dergisi*, 46, 43-44.
- [40] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *1993 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [41] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *1994 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [42] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *1995 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [43] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *1996 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [44] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *1997 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [45] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *1998 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [46] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *1999 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [47] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *2000 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [48] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *2001 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [49] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *2002 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.
- [50] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. *2003 Yılı Raporu*. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sayısı Tabloları.

Ocak 2006.91-106.

- [51] 25.06.1927 tarihinde kabul edilen ve 01.08.1927 tarihinde yürürlüğe giren 1160 sayılı Mükerrer Sigorta İhisarı Hakkındaki Kanun.
- [52] (1991). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 1, 4.
- [53] Noyan, D. (2004). Milli Reasürans Tekeli Sona Erdi. *Dünya Gazetesi*, 09 Haziran, 19.
- [54] (1991). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 4, 25.
- [55] (1992). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 8, 24.
- [56] (1993). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 12, 24.
- [57] (1994). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 16, 28.
- [58] (1995). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 20, 24.
- [59] (1996). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 24, 44.
- [60] (1997). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 28, 51.
- [61] (1998). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 32, 56.
- [62] (1999). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 36, 8.
- [63] (2000). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 40, 49.
- [64] (2001). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 44, 60.
- [65] (1994). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 15, 20.
- [66] (1996). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 22, 23.
- [67] (2002). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 48, 20.
- [68] (2003). Milli Reasürans T.A.Ş. *Reasürör Dergisi*, 49, 40,41,49.

Turgut ÖZKAN (turgut_ozkan@hotmail.com) is an Assistant Professor of Finance at Halic University, Business Administration Faculty. His research interest include insurance, banking, leasing, international finance and portfolio management. Turgut ÖZKAN has PhD degree in "Money and Banking", at İstanbul University, Institute of Social Sciences.